

HUBUNGAN KESEDIAAN PELAJAR MENGIKUTI PEMBELAJARAN BERASASKAN BLENDED LEARNING BERDASARKAN JANTINA DAN PROGRAM

Norasyikin binti Osman

norasyikinosman@unisza.edu.my
Universiti Sultan Zainal Abidin

Mohd Isa bin Hamzah

isa_hamzah@ukm.edu.my
Universiti Kebangsaan Malaysia

Abstract: Technology in education has been widely applied at all educational levels and this is increasing year-by-year. The evolution of technology leads to the implementation of e-learning in the teaching and learning process. Meanwhile the combination of face to face and e-learning, known as blended learning, has received special attention lately. Hence, this study would like to investigate the students' readiness for blended learning based on differences in gender and between programmes. This quantitative research used a questionnaire as the instrument. The questionnaires were distributed to 248 students. The findings indicate that there was no significant correlation between readiness and gender. Similar results were recorded where the differences between programmes did not affect students' readiness.

Keywords: *readiness, blended learning, gender, program, face to face, e-learning*

PENDAHULUAN

Penggunaan teknologi dalam pendidikan telah mendapat tempat sejak berdekad lamanya. Contohnya pada tahun 1996, Agenda Teknologi Maklumat Kebangsaan (NITA) telah dilancarkan dengan memberi penekanan terhadap penggunaan e-pembelajaran (Mohd. Koharuddin & Rozita Sanapi, 2004). Dengan kecanggihan teknologi semasa, bidang pendidikan telah mengalami perubahan seiring dengan kemajuan terkini. Pelaksanaan e-pembelajaran dalam pengajaran dan pembelajaran sentiasa ditambah baik. Ini dapat dilihat pada April 2015, apabila Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia (Pendidikan Tinggi) 2015-2025 telah dilancarkan. Pelan ini mengandungi 10 lonjakan utama dan salah satu lonjakan tersebut ialah pembelajaran dalam talian tahap global. Lonjakan tersebut menjelaskan bahawa model pembelajaran bersepadu (*blended learning*) akan menjadi pendekatan pedagogi utama semua Institut Pengajian Tinggi (www.moe.gov.my). Keadaan ini seterusnya akan menjadikan e-pembelajaran sebagai komponen penting dalam pendidikan tinggi. *Blended learning* yang ditakrifkan sebagai pengintegrasian antara pembelajaran bersemuka dan e-pembelajaran telah diberi perhatian. Ini kerana kelebihan yang terdapat pada kedua komponen tersebut iaitu secara bersemuka dan e-pembelajaran mampu menjadikan PdP lebih berdaya saing. *Blended learning* memainkan peranan yang amat penting khususnya di peringkat IPT. *Blended learning* yang melibatkan penggunaan internet secara meluas dalam bidang pendidikan di IPT seterusnya akan dapat meluaskan akses, meningkatkan kualiti pengajaran, meningkatkan kecekapan kos dan mempromosi bidang tersendiri Malaysia secara global. *Blended learning* menjadi alternatif terbaik setelah penggunaan e-pembelajaran sepenuhnya yang telah membangkitkan beberapa isu termasuklah pelajar merasa keseorangan dan kurang kemahiran (Tayebinik, 2012; Zhang & Han, 2012).

Secara umumnya banyak kajian terdahulu telah merekodkan pelaksanaan *blended learning* dalam PdP mendapat maklum balas yang positif seperti kajian Izudin Syarif (2013) yang melaporkan berlaku peningkatan motivasi dan prestasi hasil penerapan *blended learning*. Gecer dan Dag (2012) pula menyatakan pelajar mengakui *blended learning* menyokong pembelajaran aktif dan penggunaan bahan dalam talian adalah menarik. Dapatan yang hampir sama dibentangkan oleh Hubackova, Semradova, dan Klimova (2011), apabila pelajar sangat seronok mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning*. Kelebihan yang terdapat dalam pembelajaran bersemuka dan e-pembelajaran telah diterapkan dalam *blended learning* bagi memastikan pembelajaran berjaya mencapai matlamat. Di antara kelebihan yang terdapat dalam pembelajaran bersemuka ialah hubungan pelajar dan guru berlaku secara langsung dalam sesi PdP, begitu juga dengan pertukaran idea, pandangan dan buah fikiran. Pelajar juga dapat mempraktikkan aktiviti dan menjalankan eksperimen berkaitan subjek untuk mendapatkan pengalaman. Pembelajaran bersemuka turut berupaya untuk menilai kemajuan pelajar dengan cara yang diyakini. Sementara itu, kelebihan e-

pembelajaran termasuklah bentuk pembelajaran sendiri dapat memenuhi keperluan dan kemampuan pelajar. Masa dan tempat boleh disesuaikan berdasarkan kepada keadaan dan kemahuan pelajar. Selain itu, penyediaan dan penggunaan material multimedia adalah tidak terhad serta pelajar dapat mengulang kembali pembelajaran terdahulu dan membuat ulang kaji menerusi e-pembelajaran (Goltz-Wasiucionek, 2014).

LATAR BELAKANG KAJIAN

Blended learning telah muncul sekitar tahun 2000 dan berfungsi untuk menyokong pembelajaran tradisional (Marsh, 2012). Beberapa faktor telah dikenal pasti sebagai penyumbang utama kepada kemunculan *blended learning*. Faktor tersebut ialah menambah baik pedagogi, meningkatkan akses dan fleksibiliti serta meningkatkan keberkesanan kos (Graham, 2006). *Blended learning* membawa pengertian yang luas dan pelbagai. Singh (2003) menjelaskan *blended learning* boleh membawa maksud gabungan pelbagai media, metodologi, aktiviti, bahan bantu mengajar dan juga gabungan antara pembelajaran bersemuka dan e-learning. Terdapat beberapa ciri dalam *blended learning* sebagaimana mana yang diuraikan oleh Dziuban, Hartman, dan Moskal (2004). Antara ciri tersebut ialah peralihan daripada pembelajaran berpusatkan pensyarah kepada pembelajaran berpusatkan pelajar (termasuk ketika sesi pembelajaran bersemuka), peningkatan interaksi antara pelajar dan pensyarah, sesama pelajar, pelajar dan kandungan serta pelajar dan maklumat luar yang lain. *Blended learning* turut menyediakan mekanisme penilaian formatif dan sumatif yang diintegrasikan untuk pensyarah dan pelajar. Selain itu pelajar mampu untuk menentukan tahap kelajuan pembelajaran mereka. Keadaan ini pastinya dapat mengurangkan cabaran kepada pensyarah dalam menyeimbangkan pengajaran. Bagi pelajar yang cemerlang, mereka mempunyai lebih waktu dan berpeluang untuk berehat manakala bagi pelajar yang lemah mereka mempunyai peluang untuk mengulang kembali pembelajaran beberapa kali (McGinnis, 2005). Keadaan ini memperlihatkan bahawa *blended learning* menawarkan pilihan terbaik dengan meletakkan pelajar sebagai pusat proses pembelajaran berlaku. Pelajar digalakkan untuk menyertai perbincangan dalam forum dan menyumbang sesuatu yang bernilai dalam pembelajaran (Johan et al., 2014).

UnisZA tidak terkecuali daripada meletakkan dasar agar P&P turut dilaksanakan dalam bentuk *blended learning*. Perkara ini telah termaktub dalam polisi e-pembelajaran yang telah diterbitkan pada tahun 2012. UniSZA telah menyediakan sistem pengurusan pembelajaran (learning management system-LMS) sendiri yang dikenali sebagai KeLiP. Sistem ini menggunakan sumber terbuka iaitu Moodle. Moodle merupakan sistem pembelajaran yang digunakan secara meluas dalam bidang pendidikan kerana ciri-cirinya yang memenuhi keperluan PdP. Tambahan lagi, Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia (Pendidikan Tinggi) 2015-2025 yang telah dilancarkan meminta semua IPT menjalankan PdP berasaskan *blended learning*. Justeru itu, PdP berasaskan *blended learning* ini perlu dijalankan bukan sahaja bagi memenuhi polisi IPT itu sendiri bahkan memenuhi aspirasi pendidikan negara. Walau bagaimanapun, di sebalik polisi yang ditetapkan dan kemudahan yang disediakan, kesediaan pihak pelajar sendiri untuk mengikuti proses pembelajaran menggunakan KeLiP menerusi pendekatan *blended learning* tidaklah di ketahui. Justeru itu, kajian ini berhasrat untuk mengenal pasti kesediaan pelajar berdasarkan jantungina dan program dalam mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* khususnya dalam pembelajaran bahasa Arab.

SOROTAN KAJIAN

Pelbagai kajian berkaitan *blended learning* telah dijalankan. Antaranya kajian untuk mengetahui persepsi pelajar dan guru terhadap *blended learning*, pembangunan modul *blended learning* dan sebagainya. Sebagai contoh kajian Akkoyunlu dan Yilmaz-Soylu (2008) bertujuan untuk mengetahui persepsi pelajar terhadap pembelajaran berasaskan *blended learning*. Dapatan kajian mereka menunjukkan pelajar yang aktif menggunakan forum dalam e-pembelajaran mempunyai pandangan yang positif terhadap *blended learning*. Penerimaan pelajar terhadap kursus *blended learning* di universiti telah dikaji oleh Tselios et al. (2011). Dapatan melaporkan kemudahan dan kebergunaan modul memberi kesan positif kepada sikap pelajar terhadap pembelajaran *blended learning*. Di Malaysia, kajian berkaitan *blended learning* turut mendapat perhatian. Nur Farahiza Zaihan Azizan (2010) membincangkan secara umum pelaksanaan *blended learning* di institut pengajian tinggi di Malaysia. Kajian beliau memfokuskan kepada OUM (*Open University Malaysia*) yang merupakan antara universiti yang terawal melaksanakan *blended learning* dalam PdP mereka. Haryani Haron et al. (2012) mengkaji penggunaan *blended learning* dalam kalangan ahli akademik di salah sebuah IPT di Malaysia. Dapatan menunjukkan hanya 13 peratus ahli akademik yang melaksanakan *blended learning* ini. Faktor yang menggalakkan ahli akademik tersebut mengimplementasikan *blended learning* ialah anggapan kebergunaan sistem, matlamat pembelajaran dan kecenderungan terhadap teknologi pendidikan. Sementara itu, persepsi instruktur terhadap penggunaan *blended learning* dalam P&P telah dikaji oleh Wong et al. (2012). Antara maklum balas instruktur dalam kajian tersebut ialah masalah capaian internet menjadi isu utama menyebabkan proses P&P berasaskan *blended learning* terganggu. Kajian Deborah dan Lee (2013) yang berkaitan persepsi pelajar terhadap

blended learning melaporkan pelajar menghargai kelas yang berasaskan *blended learning* namun masih ragu-ragu untuk menerima perubahan.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian yang dijalankan ini adalah seperti berikut:

1. Mengenal pasti kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan jantina dan program.
2. Mengenal pasti perbezaan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan jantina.
3. Mengenal pasti perbezaan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program.

Soalan kajian yang dibentuk adalah berdasarkan objektif kajian. Soalan kajian seperti berikut:

1. Bagaimanakah kesediaan pelajar untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan jantina?
2. Bagaimanakah kesediaan pelajar untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program ?
3. Adakah terdapat perbezaan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan jantina?
4. Adakah terdapat perbezaan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan jantina?

METODOLOGI

Kajian yang dijalankan ini merupakan kajian kuantitatif. Data dipungut menggunakan soal selidik yang telah diubah suai berdasarkan kajian-kajian lepas. Soal selidik yang telah diubah suai ini seterusnya telah mendapat pengesahan pakar sebelum digunakan dalam kajian. Sampel kajian telah dipilih secara rawak dengan melibatkan seramai 248 pelajar. Pelajar tersebut terdiri daripada pelajar Ijazah Sarjana Muda tahun satu yang mengambil kursus universiti iaitu kursus Bahasa Arab Kebangsaan di UniSZA. Jumlah keseluruhan pelajar yang mengambil kursus ini adalah sekitar 384 orang. Oleh itu jumlah 248 pelajar yang terlibat dalam kajian ini telah menepati jumlah pensampelan seperti mana dikemukakan oleh Krejcie dan Morgan (1970).

Sebelum kajian sebenar dijalankan, soal selidik terlebih dahulu diuji dengan menjalankan kajian rintis yang telah melibatkan seramai 30 orang pelajar. Pelajar yang terlibat dalam kajian rintis ini mempunyai ciri yang sama dengan peserta kajian sebenar iaitu turut mengambil kursus bahasa Arab Universiti. Soal selidik tersebut mengandungi maklumat demografi seperti jantina, program dan juga kesediaan pelajar untuk mengikuti pembelajaran bahasa Arab berasaskan *blended learning*. Bagi konstruk kesediaan pelajar dalam soal selidik tersebut, skala likert lima peringkat digunakan iaitu sangat tidak setuju, tidak setuju, tidak pasti, setuju, sangat setuju. Ujian alpha Cronbach telah dilaksanakan dan nilai yang diperoleh ialah .617. Nilai ini berada dalam kategori yang baik. Mengikut Mohd Majid (1990), nilai alpha soal selidik yang melebihi .60 sering digunakan dalam kajian.

Data kajian ini diperoleh menerusi soal selidik yang telah diedarkan kepada pelajar. Pengumpulan data menerusi soal selidik ini memakan masa hampir sebulan kerana beberapa sesi perlu dijalankan memandangkan pelajar yang terlibat agak ramai. Pelajar telah diberi masa sehingga 20 minit untuk menjawab soal selidik tersebut. Setelah selesai, borang soal selidik dikumpulkan untuk dianalisis menggunakan perisian SPSS (*Statistical Packages for the Social Sciences*) versi 18.

Analisis yang digunakan dalam kajian ini melibatkan analisis deskriptif dan inferensi. Analisis deskriptif bertujuan untuk mendeskripsikan atau menggambarkan sesuatu perkara. Ia biasanya akan melibatkan jumlah min, sum dan sebagainya. Manakala analisis inferensi akan melihat sama ada wujud hubungan antara variabel yang dikaji. Dalam kajian ini, soalan kajian satu dan dua telah menggunakan analisis deskriptif. Analisis inferensi pula dijalankan untuk menjawab soalan kajian tiga dan empat.

DAPATAN KAJIAN

Kajian yang dijalankan ini melibatkan seramai 248 orang pelajar ijazah tahun satu yang mengambil kursus bahasa Arab. Perincian berkaitan maklumat demografi seperti perbincangan selanjutnya.

Jadual 1

Taburan Pelajar Berdasarkan Jantina

Jantina	Bilangan	Peratus
Lelaki	61	24.6
Perempuan	187	75.4
JUMLAH	248	100

Jadual 1 memaparkan taburan pelajar berdasarkan jantina. Seramai 61 orang pelajar lelaki dan 187 orang pelajar perempuan telah terlibat dalam kajian ini. Pemilihan responden dalam kajian ini adalah secara rawak. Oleh itu peratus bilangan jantina adalah tidak sama memandangkan soalan kajian diedarkan berdasarkan kelas pelajar.

Jadual 2

Jumlah Pelajar Berdasarkan Program

Program	Bilangan	Peratus
Kewangan Islam	40	16.1
Pengurusan Risiko	38	15.3
Antropologi Dakwah	34	13.7
Kerja sosial	39	15.7
Teknologi perisian	28	11.3
Perubatan	38	15.3
Biosumber & Teknologi Makanan	31	12.5
JUMLAH	248	100

Jadual 2 menyenaraikan jumlah pelajar yang terlibat dalam kajian ini berdasarkan program pengajian. Sebanyak tujuh program pengajian yang terlibat iaitu kewangan Islam yang disertai seramai 40 orang pelajar mewakili 16.1%, program pengurusan risiko seramai 38 orang, Antropologi Dakwah (34 orang), Kerja sosial (39 orang), teknologi perisian (28 orang), Perubatan (38 orang), Biosumber & Teknologi Makanan (31 orang).

Kesediaan jantina

Jadual 3 berikut menunjukkan Min kesediaan pelajar berdasarkan jantina. Jadual 3 dibentangkan bagi menjawab persoalan kajian yang pertama iaitu berkaitan kesediaan pelajar berdasarkan jantina. Secara keseluruhan tidak terdapat perbezaan nilai min yang besar antara pelajar lelaki dan perempuan.

Perbezaan nilai min yang terbesar ialah 0.19 dan terdapat satu item yang mencatatkan nilai skor min yang sama. Didapati majoriti nilai min item soal selidik pelajar perempuan melebihi pelajar lelaki kecuali pada item nombor 1 iaitu mampu untuk belajar sendiri dan item nombor 9 bersedia untuk mengikuti *blended learning* pada bila-bila masa.

Jadual 3

Min Kesediaan Pelajar Berdasarkan Jantina

	Item	Min		Perbezaan Min
		Lelaki	Perempuan	
1	Saya mampu untuk belajar sendiri.	2.54	2.35	0.19
2	Saya seorang yang berdikari dalam menyiapkan tugas yang diberikan.	3.30	3.34	0.04
3	Saya selesa untuk menggunakan teknologi dalam pembelajaran saya.	3.72	3.89	0.17
4	Saya mempunyai kemahiran untuk menggunakan kaedah pembelajaran elektronik (e-pembelajaran).	3.36	3.46	0.10
5	Saya yakin pembelajaran bersemuka tidak boleh diabaikan kerana pembelajaran bersemuka mempunyai kelebihan yang tersendiri.	4.34	4.34	0
6	Saya percaya e-pembelajaran juga mempunyai kelebihan dan kelemahannya yang tertentu.	4.05	4.07	0.02
7	Saya lebih berminat untuk mengikuti <i>blended learning</i> (gabungan pembelajaran bersemuka & e-pembelajaran) berbanding dengan pembelajaran bersemuka sepenuhnya.	3.48	3.63	0.15
8	Saya lebih berminat untuk mengikuti <i>blended learning</i> berbanding dengan e-pembelajaran sepenuhnya.	3.23	3.35	0.12
9	Saya bersedia untuk mengikuti <i>blended learning</i> pada bila-bila masa.	3.72	3.67	0.05
10	Saya bersedia untuk menghadapi cabaran dalam mengikuti <i>blended learning</i> .	3.52	3.61	0.09

Kesediaan program

Jadual 4 pula memaparkan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program bagi menjawab persoalan kajian yang kedua. Kesediaan pelajar daripada program teknologi perisian mencatatkan skor min paling tinggi iaitu ($M = 3.736$, $S.P = 0.393$) diikuti dengan program Biosumber& Teknologi Makanan ($M = 3.661$, $S.P = 0.518$).

Jadual 4

Taburan Kesediaan Berdasarkan Program Pelajar

Program	Bilangan	Skor Min	Sisihan Piawai
Kewangan islam	40	3.528	.438
Pengurusan Risiko	38	3.595	.455
Antropologi dakwah	34	3.585	.445
Kerja sosial	39	3.497	.528
Teknologi perisian	28	3.736	.393
Perubatan	38	3.397	.481
Biosumber& Teknologi makanan	31	3.661	.518
Jumlah	248	3.561	.474

Manakala min pelajar daripada program perubatan mencatatkan skor paling rendah (iaitu $M = 3.397$, $SP = 0.481$). Skor min pelajar daripada program-program lain adalah setara di mana program Kewangan Islam ($M = 3.528$, $S.P = 0.438$), program Pengurusan Risiko ($M = 3.595$, $S.P = 0.455$), program Antropologi Dakwah ($M = 3.585$, $SP = 0.445$) dan program Kerja Sosial ($M = 3.497$, $SP = 0.528$).

Perbezaan kesediaan berdasarkan jantina

Ujian t telah dijalankan bagi menjawab persoalan kajian yang ke-3. Soalan tersebut bertujuan untuk mengenal pasti sama ada terdapat perbezaan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan jantina.

Jadual 5

Ujian t kesediaan pelajar berdasarkan jantina

Jantina	Bil	Min	Sisihan Piawai	Nilai- t	Tahap signifikan
Lelaki	61	3.526	0.557	0.665	0.507
Perempuan	187	3.573	0.445		

Signifikan pada aras 0.05 ($p < 0.05$)

Jadual 5 melaporkan perbezaan min kesediaan mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* antara pelajar lelaki dan perempuan. Didapati nilai perbezaan di antara keduanya adalah kecil iaitu sebanyak 0.0465 di mana min bagi lelaki ialah 3.5262 dan perempuan 3.5727. Manakala bagi keputusan ujian t , perbezaan min bagi kedua jantina tersebut adalah tidak signifikan apabila nilai $t = 0.665$, $p > 0.5$.

Perbezaan kesediaan berdasarkan program

Soalan kajian ke 4 dijawab dengan melakukan ujian ANOVA. Ujian tersebut dilakukan untuk mengenal pasti kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program

Jadual 6

Ujian ANOVA kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan blended learning berdasarkan program

Kesediaan pelajar	Jumlah kuasa dua	Darjah kebebasan	Min kuasa Dua	Nilai F	Signifikan
Antara kumpulan	2.450	6	.408	1.855	.089
Dalam kumpulan	53.039	241	.220		
Jumlah	55.488	247			

Ujian anova sehalu dijalankan untuk mengetahui sama ada terdapat perbezaan skor min kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program.

Jadual 6 menunjukkan keputusan ujian anova sehalu yang telah dijalankan. Berdasarkan keputusan tersebut, perbezaan skor min kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program adalah tidak signifikan kerana nilai p (0.089) adalah lebih besar daripada 0.05 atau dengan kata lain $F(6, 241) = 1.855$; $p > 0.05$).

PERBINCANGAN

Kajian ini telah dijalankan di UniSZA dengan melibatkan seramai 248 orang pelajar Ijazah Sarjana Muda tahun satu yang mengambil kursus bahasa Arab. Pelajar tersebut terdiri daripada 61 pelajar lelaki dan 187 orang pelajar perempuan. Para pelajar turut berbeza dari segi program yang diikuti di mana sebanyak tujuh program yang terlibat. Data dipungut dengan menggunakan soal selidik dan di analisis menggunakan SPSS. Analisis yang dijalankan

melibatkan analisis deskriptif dan inferensi. Analisis deskriptif membincangkan tentang nilai skor min manakala statistikinferensi melibatkan ujian t dan anova. Jadual 7 menunjukkan interpretasi nilai skor min.

Jadual 7

Interpretasi Skor dan Tahap Min

Skor	Tahap
1.00 -2.33	Rendah
2.34 – 3.66	Sederhana
3.67 – 5.00	Tinggi

Sumber: MajidKonting, 1990

Soal selidik yang mengandungi sepuluh item berkaitan kesediaan pelajar untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* telah diedarkan kepada para pelajar. Kajian ini ingin melihat perbezaan kesediaan berdasarkan jantina kerana jantina salah satu faktor yang perlu dipertimbangkan dalam membangunkan dan menguji e-pembelajaran (Ong & Lai, 2006). Hasil analisis berdasarkan jantina menunjukkan tiada perbezaan besar antara skor min pelajar lelaki dan pelajar perempuan. Skor min kelebihan pembelajaran bersemuka merupakan yang paling tinggi iaitu 4.34. Nilai skor min ini dikongsi oleh pelajar lelaki dan perempuan. Skor min lain yang berada di tahap yang tinggi ialah keyakinan e-pembelajaran mempunyai kelebihan yang tersendiri ($L = 4.05$, $P = 4.07$), selesa menggunakan teknologi dalam pembelajaran ($L = 3.72$, $P=3.89$) dan bersedia mengikuti *blended learning* pada bila-bila masa ($L= 3.72$, $P = 3.67$). Dapatan ini menggambarkan pelajar bersedia untuk menggunakan teknologi dalam pembelajaran namun pada masa yang sama masih mementingkan pembelajaran bersemuka. Oleh itu, *blended learning* dilihat mampu untuk memenuhi keperluan pelajar tersebut. Manakala skor min yang lain berada pada tahap yang sederhana. Skor min yang paling rendah ialah berkaitan dengan kemampuan pelajar untuk belajar sendiri ($L = 2.54$, $P = 2.35$). Situasi ini mungkin disebabkan pelajar masih kurang berkeyakinan untuk menguruskan pembelajaran mereka sendiri.

Kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* berdasarkan program turut dikaji. Sebanyak tujuh program pelajar telah terlibat dalam kajian ini. Bilangan pelajar berdasarkan program ialah Kewangan Islam seramai 40 orang, pengurusan risiko (38), Antropologi Dakwah (34), Kerja Sosial (39), Teknologi Perisian (28), Perubatan (38) dan Biosumber& Teknologi Makanan (31). Skor min pelajar daripada program perisian mencatatkan skor paling tinggi. Ini berkemungkinan disebabkan program mereka yang berkaitan penggunaan teknologi perisian menjadikan mereka lebih bersedia berbanding pelajar daripada program lain. Skor min pelajar daripada program lain adalah setara antara satu sama lain. Aspek program pelajar ini dikaji kerana sebahagian daripada program tersebut mewajibkan pelajar untuk mengambil kursus bahasa Arab ini walaupun ia tergolong dalam subjek elektif iaitu pilihan.

Ujian *t* turut dijalankan untuk mengetahui sama ada wujud perbezaan yang signifikan di antara skor min pelajar lelaki dan perempuan. Keputusan menunjukkan perbezaan tersebut adalah tidak signifikan. Ini menggambarkan kesediaan pelajar lelaki dan perempuan untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* adalah sama. Keputusan kajian ini selari dengan kajian Khechine, Lakhal, Pascot, dan Bytha (2014) yang menunjukkan perbezaan jantina adalah tidak signifikan dalam penggunaan *blended learning*. Mohd EryJohaizal (2009) dalam kajiannya mengenai perbezaan jantina berkaitan penggunaan e-pembelajaran turut melaporkan tiada perbezaan signifikan antara pelajar lelaki dan perempuan. Walau bagaimanapun, keputusan kajian Padilla-Meléndez, del Aguila-Obra dan Garrido-Moreno (2013) adalah sebaliknya di mana kajian ini melaporkan terdapat perbezaan yang signifikan antara pelajar lelaki dan perempuan dalam sikap dan niat terhadap penggunaan teknologi dalam *blended learning*.

Ujian ANOVA sehalu telah dijalankan untuk mengetahui sama ada terdapat perbezaan signifikan kesediaan pelajar berdasarkan program. Keputusan ujian menunjukkan tiada perbezaan signifikan kesediaan pelajar mengikuti pembelajaran *blended learning* berdasarkan program. Situasi ini menunjukkan perbezaan program pelajar tidak mempengaruhi kesediaan pelajar untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning*. Namun kajian seumpama ini yang memfokuskan kepada pemggunaan e-pembelajaran telah dijalankan oleh Mohd Ery Johaizal (2009). Dapatan beliau menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara program pelajar dalam menggunakan e-pembelajaran. Begitu juga kajian Mohd Anuar dan ErdaYumiza (2010) yang menunjukkan terdapat perbezaan signifikan antara pelajar terhadap penggunaan e-pembelajaran menurut program. Walau bagaimanapun kajian mereka adalah terhadap pelajar yang mengikuti kursus masing-masing. Oleh itu, berkemungkinan tahap kesukaran penggunaan e-pembelajaran adalah berbeza bergantung pada kursus masing-masing. Ini seterusnya menyumbang kepada perbezaan yang signifikan antara program.

PENUTUP

Blended learning dilihat mempunyai potensi yang besar dalam bidang pendidikan. Pengintegrasian di antara pembelajaran bersemuka dan e-pembelajaran memberi pelajar dan guru lebih pilihan dalam P&P. Secara umumnya, dapatan menunjukkan pelajar telah bersedia untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* tanpa mengira perbezaan jantina dan program. Dapatan kajian ini dapat memberi maklumat kepada pihak institusi dan tenaga pengajar bahawa para pelajar sebenarnya telah bersedia untuk mengikuti pembelajaran berasaskan *blended learning* ini. Oleh itu usaha yang berterusan perlu dilakukan bagi menggalakkan lagi pembangunan modul pembelajaran yang berasaskan *blended learning*. Tenaga pengajar perlu diberi latihan dan pendedahan yang secukupnya bagi memastikan pelaksanaan *blended learning* ini mencapai matlamatnya. Kajian lanjutan harus dilakukan bagi terus mengembangkan pengaplikasian *blended learning* dalam P&P. Dicadangkan agar kajian seterusnya akan cuba membangunkan model dan modul pembelajaran berasaskan *blended learning* khususnya dalam pembelajaran bahasa Arab.

RUJUKAN

- Akkoyunlu, B., & Soyulu, M. Y. (2008). A study of student's perceptions in a blended learning environment based on different learning styles. *Journal of Educational Technology & Society*, 11(1), 183-193.
- Deborah Leduning, & Lee Kean Wah. (2013). Focus on students: A blended Business English writing class in Sabah. *Jurnal Teknologi*, 65(2).
- Dziuban, C. D., Hartman, J. L., & Moskal, P. D. (2004). Blended learning. *EDUCAUSE Center for Applied Research Bulletin*, 7(1), 12.
- Gecer, A., & Dag, F. (2012). A blended learning experience. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(1), 438-442.
- Goltz-Wasiucioneck, D. (2014). Blended learning in Foreign Language Teaching. *Sino-US English Teaching*, 11(6), 419-426.
- Haryani Haron, Wan Faedah Abbas, & Nor Aini Abd Rahman. (2012). The adoption of blended learning among Malaysian academicians. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 67, 175-181.
- Hubackova, S., Semradova, I., & Klimova, B. F. (2011). Blended learning in foreign language teaching. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, 281-285.
- Johan Eddy Luan, Nor Aziah Alias, & Jasmine Jain. (2014). Blended learning: Examining concepts and practices. Dlm. Mohamed Amin Embi (Ed.), *Blended learning & flipped learning: Case studies in Malaysian HEIs* (pp. 19-33). Bangi: Pusat pengajaran dan teknologi pembelajaran UKM.
- Izudin Syarif. (2013). Pengaruh model Blended Learning terhadap motivasi dan prestasi belajar siswa SMK. *Jurnal Pendidikan Vokasi*, 2(2).
- Jamil Ahmad. (2002). *Pemupukan budaya penyelidikan di kalangan guru di sekolah: Satu penilaian*. (Tesis Dr. Fal. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi).
- Khechine, H., Lakhali, S., Pascot, D., & Bytha, A. (2014). UTAUT Model for blended learning: The role of gender and age in the intention to use webinars. *Interdisciplinary Journal of E-Learning and Learning Objects*, 10, 33-52.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research. *Educational and Psychological Measurements*, 30, 607-610.

- McGinnis, M. (2005). Building a successful blended learning strategy. *LTI Newsline* www. Itimagazine.com.
- MohdAnuar B. Abdul Rahman, & ErdaYumiza Binti Ibrahim. (2010). Penggunaan E-Pembelajaran Dan Hubungannya Dengan Pencapaian Akademik Pelajar Di Fakulti Pendidikan, Universiti Teknologi Malaysia, Skudai, Johor.1-7. Diakses dari <http://eprints.utm.my/11281/>
- Mohd Ery Johaizal Bin Ramli. (2009). *Hubungan antara tahap kesediaan pembelajaran arahan sendiri dengan tahap penggunaan e-pembelajaran di kalangan pelajar di universiti Tun Hussein Onn, Batu Pahat*. (Tesis Ijazah Sarjana Sains (Pembangunan Sumber Manusia). Fakulti Pengurusan dan Pembangunan Sumber Manusia. Universiti Teknologi Malaysia). Diakses dari <http://www.slideshare.net/tembuakar1/hubungan-antara-tahap-kesediaan-pembelajaran-arahan-kendiri-dengan-tahap-penggunaan-epembelajaran>
- Mohd. Koharuddin Mohd. Balwi, & Rozita Sanapi. (2012). Perkembangan, pembangunan dan penerimaan E-Pembelajaran di Institusi Pengajian Tinggi Malaysia. *Jurnal Teknologi*, 41(1), 55-72.
- Mohd. Majid Konting. (1990). *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Kuala Lumpur, Malaysia: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ong, C. S., & Lai, J. Y. (2006). Gender differences in perceptions and relationships among dominants of e-learning acceptance. *Computers in Human Behavior*, 22(5), 816-829.
- Padilla-Meléndez, A., del Aguila-Obra, A. R., & Garrido-Moreno, A. (2013). Perceived playfulness, gender differences and technology acceptance model in a blended learning scenario. *Computers & Education*, 63, 306-317.
- Singh, Harvey. (2003). Building effective blended learning programs. *Educational Technology*, 43(6), 51–54.
- Tselios, N., Daskalakis, S., & Papadopoulou, M. (2011). Assessing the acceptance of a blended learning university course. *Journal of Educational Technology & Society*, 14(2), 224-235.
- Wong Fook Fei, Thang Siew Ming, Noorizah Mohd Noor, Hafizah Latif & Mohd Salehuddin Abd. Aziz. (2012). A blended approach in teaching an EAP course: Malaysian instructors' perceptions of the new course materials. *3L: Language, Linguistics, Literature®*, 18(3).